فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی شماره ۸۳
سال بیست و پنجم، پاییز ۱۳۹۶، صفحات ۱۱۳ - ۸۵

تحقق اقتصاد مقاومتی با استفاده از راهبرد مدیریت جهادی (مورد مطالعه: سازمان تأمین اجتماعی استان اصفهان)

حمید رضا محمدی سیاهبومی
کارشناس ارشد مدیریت دولتی، گرایش تشکیلات و روش‌ها، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)
mohammadi931@atu.ac.ir
فرخنده صالحی
کارشناس ارشد مدیریت دولتی، گرایش تشکیلات و روش‌ها، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)
f.salehi931@atu.ac.ir
عقیل قربانی پاجی
کارشناس ارشد مدیریت دولتی، گرایش تشکیلات و روش‌ها، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)
(نویسنده مسئول)
ghorbani931@atu.ac.ir

این مقاله با هدف بررسی تأثیر مثبت و معنی‌دار مدیریت جهادی بر تحقق اقتصاد مقاومتی، که راهبردی مناسب برای پاسخگویی به این مشکلات است، تدوین شد. در این پژوهش متناسب با نیاز روز (اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل) و مسائل مدیریتی کشور (مدیریت جهادی)، تحقیقی پیرامون مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی (توصیفی_پیمایشی) در سازمان تأمین اجتماعی استان اصفهان متشکل از یک نمونه ۷۰ نفره (مدیران و نخبگان)، که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، پرسشنامه‌ها در میان آنان توزیع گردید، صورت پذیرفت؛ پس از جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از نرم افزار smart -PLS، به تجزیه و تحلیل داده‌ها و استخراج معادلات ساختاری از آنها پرداخته شد؛ نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین مدیریت جهادی با اقتصاد مقاومتی ۹۶درصد می‌باشد و مؤید این مطلب است که مدیریت جهادی (متغیرمستقل) به میزان ۹۶ درصد از تغییرات اقتصاد مقاومتی (متغیر وابسته) را تشریح می‌نماید.

طبقه‌بندی JEL: Q20,L1,O47
واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، تحریم، راهکار، مبارزه، جهاد.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۲/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۳/۳۰

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

۱. مقدمه

اقتصاد مقاومتی گفتمان و الگویی اقتصادی مدیریتی است که ضمن مقاوم‌سازی اقتصاد ملی در برابر تهدیدات و توان تحریم‌شکی، با رویکرد عقب راندن نظام سلطه، پیشرو، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا و برون‌گرا است. این مسأله در سطح برنامه‌ریزی منطقه‌ای و محلی به توانایی یک منطقه، کشور و یا محله در پیش‌بینی، آمادگی، پاسخ و بهبود به یک اختلال است (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۴: ۱۳۹۵)

برای تبیین و فهم اقتصاد مقاومتی و لزوم آن لازم است با چند مقدمه به مسئله ورود پیدا کرد. اولین نکته این است که مفهوم مقاوم بودن، یک مفهوم طیفی و مفهومی مطلق و دارای اندازه‌ای مشخص نیست. دیگر اینکه اقتصاد مقاومتی قبل از دین و نقل، یک مفهوم عقلی است. شاهد این مدعا یک اصل عقلی است که در هر جای دنیا اصل بر استحکام، مقاومت و قوام است. با نگاهی به سایر اقتصادهای دنیا نیز متوجه خواهیم شد که تمام آنها همواره سعی در مقاوم‌سازی بافت‌ها و ساختارهای خویش داشته‌اند و این امر با تکامل دانش، همواره در مسیر خود رو به پیشرفت بوده است؛ بدین معنا که جهت‌گیری تمام تئوری‌های جدید، نیل به این هدف، یعنی قوام و مقاوم‌سازی است. به این مفهوم، استفاده از تجربیات سایر کشورها برای مقاوم‌سازی بافت‌های اقتصادی کشور لازم می‌نماید (سمیعی‌نسب و همکاران، ۶۶: ۱۳۹۵). مقام معظم رهبری نیز در جلسه تبیین سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی چنین فرمودند: «تکیه بر ظرفیت‌های داخلی به معنای چشم بستن از امکانات کشورهای دیگر نیست، بلکه نظام اسلامی در کنار اتکا به داشته‌های داخلی، از امکانات کشورهای دیگر نیز استفاده حداکثری خواهد کرد[۱].»

از این رو در این تحقیق برآنیم، تا با توجه به نیاز روز افزون کشور به مقوله اقتصاد مقاومتی، و عدم درک جامعه از توانایی‌های درونی و بالقوه‌ای که این راهبرد می‌تواند در راستای حل مشکلات داشته باشد، به تأثیر مدیریت جهادی و مؤلفه‌های آن بر اقتصاد مقاومتی بپردازیم و پاسخ به دو سؤال اساسی: «آیا مدیریت جهادی بر تحقق اقتصاد مقاومتی تأثیر دارد؟ و دیگر اینکه، آیا مؤلفه‌های

۱. بیانات مقام معظم رهبری، در جلسه تبیین سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی در تاریخ ۹۲/۱۲/۲۰.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

مدیریت جهادی بر تحقق اقتصاد مقاومتی تأثیر دارند؟» را در راستای غنی‌تر کردن چارچوب نظری، دنبال خواهیم کرد.

نحوه سازماندهی مقاله به این صورت است که نخست با بررسی مدارک و اسناد معتبر در راستای اهداف اقتصاد مقاومتی به مطالعه زمینه و سازمان مورد نظر برای مطالعه اقدام شد؛ که پس از مطالعه منابع، نظرسنجی از کارشناسان اقتصادی و با توجه به مقوله مردمی بودن اقتصاد مقاومتی، تصمیم به مطالعه سازمان تأمین اجتماعی برای مرور و بررسی اهداف اقتصاد مقاومتی گرفته شد. پس از تدوین پرسشنامه و به‌دست آوردن اطلاعاتی راجع به مدیران و نخبگان سازمان تأمین اجتماعی، ۷۵ پرسشنامه در میان آنان توزیع گردید و پس از جمع‌آوری ۵ مورد از آنها به علت اطلاعات ناقص کنار گذاشته شدند و تجزیه و تحلیل اطلاعات براساس یک نمونه ۷۰ نفره صورت پذیرفت. از آنجائیکه این سازمان با مشکلات معیشتی و رفاهی آحاد جامعه ارتباط تنگاتنگی دارد، اطلاعات ارزشمندی حاصل شد.

۲. بیان مسئله

اهمیت اقتصاد مقاومتی از آن جا ناشی می شود که تلاش دشمنان انقلاب اسلامی برای متوقف کردن روند پیشرفت انقلاب در سال‌های اخیر بیش از هر زمان دیگری بر عرصهٔ اقتصاد تمرکز یافته‌است. این در حالی است که وضعیت فعلی اقتصادی کشور با اقتصاد مقاومتی فاصلهٔ نسبتاً زیادی دارد. شاهد بر این ادعا، در بخش مصرف خانوار، وجود اسراف و تبذیر در بازار مصرف، حاکمیت فرهنگ مصرف‌گرایی، تمایل به ترجیح مصرف کالای خارجی، بر کالاهای تولید داخلی است. در بخش پس‌انداز نیز، به جای استفاده از پس‌اندازها در سرمایه‌گذاری در بخش تولید و ایجاد اشتغال، این پس‌اندازها صرف خرید کالاهای بادوام شده، و یا وارد بازار سفته‌بازی می‌شود (اصغری، ۱۳۹۳: ۸۱-۸۲).

ضروری بودن مسائل اقتصادی در نگاه مقام معظم رهبری نیز حائز اهمیت است، ایشان ضمن اشاره به محوری بودن مسئله اقتصاد، چنین می‌فرمایند: «اینکه بنده می‌گویم (اقتصاد مقاومتی) و تکرار می‌کنم، به خاطر این است که بنده از ده سال، دوازده سال پیش دارم این حرف را با صدای بلند

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

می‌زنم که اگر اقتصاد کشور را در درون مقاوم‌سازی کنیم، عمده مشکلات از بین خواهد رفت[۱]». در همین راستا باید خاطر نشان کرد که، اقتصاد مقاومتی یک بحث تئوریک محض مختص دانشگاه و حوزه نیست، بلکه بیشتر اقتصاد کاربردی است و واقعیتی است که شاخص‌های آن ریشه در عمل دارد، نه حرف و از آنجائی‌که بیمه در سراسر دنیا به بررسی مسائل و مشکلات مردم، نهادها، سازمان‌ها و... عمدتاً در زمینه مسائل اقتصادی توجه ویژه دارد و قابلیت‌های خود را در عمل به اثبات رسانده است؛ فلذا شایسته آن می‌باشد که در کشور ما نیز از سوی مسئولین امر مورد توجهی جدی و همه‌جانبه قرار گرفته، تا ان‌شاءالله به نتایج مورد نظر در زمینه اقتصاد مقاومتی نائل شده و بتوان کشور را در قبال تکانه‌های اقتصادی با استفاده از حمایت سازمان تأمین اجتماعی و سایر سازمان‌های بیمه‌ای و طرح‌هایی که بیمه‌ها در راستای حمایت از اقتصاد کشور انجام می‌دهند، مقاوم‌سازی کرد.

از جنبه‌های نوآوری مقاله می‌توان به خلأ تئوریک، که در ارتباط با همبستگی مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی در سایر پژوهش‌های پیشین قابل مشاهده است، اشاره کرد. این پژوهش ضمن پرداختن به این خلأ: «کتب اسلامی ـ دینی، منابع روایی، مباحث مدیریتی و اقتصادی، دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، نظریه‌پردازان و سایر صاحب‌نظران» در این زمینه را مورد بحث و بررسی قرار داده‌است و از آنجائی‌که صنعت بیمه از مهمترین مواردی است که با مردم و مشکلات آنان ارتباط تنگاتنگی دارد، فلذا تصمیم به انتخاب سازمان بیمه تأمین اجتماعی استان اصفهان گرفته شد؛ و با استفاده از نظرات خبرگان و مدیران دانشیِ عرصه اجرا که در این سازمان مشغول بکارند و همچنین دستوارالعمل‌ها و بخشنامه‌های اختصاصیِ اقتصاد مقاومتی، که در سال جاری به این سازمان به عنوان یک طرح ویژه ابلاغ شده است، نایج قابل توجهی در راستای پاسخگویی به مباحث مورد نظر حاصل گردید که در ادامه به شرح و توضیح بیشتر آنها خواهیم پرداخت.

۱. بیانات رهبری در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش ۹۴/۱۱/۱۹.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

۳. ادبیات و پیشینه پژوهش

متأسفانه با توجه به حائز اهمیت بودن موضوعِ مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی، در سال‌های گذشته اهتمام کمی نسبت به این قضیه شده است و آنچنان که شایسته نام آنهاست، بدان‌ها پرداخته نشده است؛ شاید تاحدی می‌توان به شرایط ویژه کشور و اینکه این مباحث براساس نیاز روز مطرح شده و حالتی نوآورانه داشتند، اشاره کرد. اما با توجه به تأکیدات مسرانه رهبری و تغییر دیدگاه نسبت به توانایی‌هایِ درونی، جامعه علمی همت به قلم فرسائی در این زمینه نمود، اما بازهم پیشینه‌ای غنی متناسب با رویکردهای آن وجود ندارد.

۳-۱. اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی که شکلی از اقتصاد اسلامی است، در شهریور سال ۱۳۸۹ برای نخستین بار از سوی مقام معظم رهبری جهت اصلاح نظام اقتصادی کشور مطرح، و در ۲۹ بهمن سال ۱۳۹۲ در ۲۴ بند در قالب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به دولت ابلاغ گردید. اقتصاد مقاومتی، همچنان که از نام آن پیداست، اقتصادی است که در پی آسیب‌زدایی و ترمیم ساختارهای اقتصادی موجود از طریق ایجاد نهادهای اقتصادی با رویکرد انقلابی و جهادی است (رضائی‌دوانی و رضائی، ۳: ۱۳۹۳).

واکاوای سخنان و دستورالعمل‌های رهبری در رابطه با اقتصاد مقاومتی بیانگر این حقیقت و واقعیت است که در اقتصاد مقاومتی مبانی نظری و عملی برای مدل‌سازی گونه‌ای از اقتصاد دینی است که فعالانه خود را برای تولید ثروت و ایجاد قدرت و توان اقتصادی فراهم می‌سازد. از این‌رو، مکانیسم‌های اقتصادی، فضای کسب‌وکار، تجارت خارجی، نهادهای مالی و واسطه‌ای، همه و همه، در اقتصاد مقاومتی مبتنی بر این پیش فرض طراحی می‌شوند. محوریت نگاه رهبری در اقتصاد مقاومتی تحقق اهداف اقتصادی در بستر دینی است و به تعبیر خودشان: «نباید از یاد ببریم نظامی که شعارش عبارت است از تحقق دین خدا در زندگی مردم و در جامعهٔ مردمی و کشور، شعارش قالب‌گیری زندگی اجتماعی است با شریعت الهی و دین الهی و ضوابط و ارزش‌های

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

الهی، یک چنین نظامی در دنیایی که دو سه قرن با سرعت به سمت مادی‌گری پیش رفته و شکل گرفته، چیزی شبیه معجزه بود و این معجزه اتفاق افتاد[۱].»

اغلب لغت‌نامه‌ها واژه مقاومت و انعطاف را سرعت بازیابی یک اقتصاد در اثر یک حادثه نامطلوب تعریف کرده‌اند در ادبیات اقتصادی مقاومت و انعطاف حداقل در سه مورد خلاصه می‌شود

الف) توانایی یک اقتصاد در بهبود شرایط پس از شوک خارجی

ب) مقاومت در برابر اثر یک شوک

ج) جلوگیری از اثر یک شوک (اوانز[۲]، ۲۰۱۵).

مهم‌ترین ویژگی اصلی این اقتصاد، تداوم رشد اقتصادی در شرایط فشارهای بیرونی است و به بیان مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی: «یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد[۳]». همچنین با شدت یافتن تحریم‌های یک جانبه و غیرانسانی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران، با هدف متوقف کردن برنامه‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران، این واژه جدید (اقتصاد مقاومتی) به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است. بریگاگلیو و همکاران[۴] (۲۰۰۶) اقتصاد مقاومتی را توانایی بازیابی یا تنظیم اقتصاد کشور در مقابل اثرات شوک‌های خارجی تعریف کرده‌اند (بریگاگلیو و همکاران، ۲۰۰۶).

معلمی (۱۳۹۰)، معتقد است: «اقتصاد مقاومتی یک الگوی اسلامی است که کیفیت تعامل و ارتباط اقتصادی با کشورهای خارجی را تعیین می‌کند؛ به گونه‌ای که از سویی ناظر به اوضاع داخلی کشور و پوشش نقاط ضعف است و از سوی دیگر با اتکاء به نقاط قوت اقتصاد داخلی، حقوق پایمال شده ملت را از کشورهای متجاوز استیفا می‌کند». موسوی (۱۳۹۴) می‌گوید: «اقتصاد مقاومتی یعنی تشخیص حوزه‌های فشار در شرایط کنونی تحریم، و در پی آن تلاش برای کنترل و بی‌اثر کردن، و

---

۱. بیانات رهبری در جمع کارگزاران دولت ۰۶/۱/ ۱۳۹۲.

2. Ovans

۳. بیانات رهبری در دیدار با معلمان، ۱۶/ ۰۵/ ۱۳۹۱.

4. Briguglio et al

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت، که به طور قطع باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت‌های عقلایی و مدبرانه پیش شرط و الزام چنین موضوعی است».

جامی و همکاران (۱۳۹۴)، بر این باورند که: «اقتصاد مقاومتی سیستمی است که درصدد است با محوریت توسعهٔ منابع انسانی، انضباط و قانون‌مندی، رشد و پایداری اقتصادی را برقرار سازد». همان‌طور که در متن سیاست‌های ابلاغ شده توسط مقام معظم رهبری نیز تأکید شده است، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، پیشرو و برون‌گرا و با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله کشور تدوین گردیده‌اند. در بیان مفهوم و اهداف این اقتصاد می‌توان گفت اقتصاد مقاومتی به دنبال راه حل مدیریت قبل از بحران است. با وجود تدابیر اندیشیده شده در کشور، احتمال تکرار حوادث و بحران‌ها در سال‌های اخیر زیاد است؛ بنابراین تفکر اقتصاد مقاومتی نه تنها شرایط حال را مدنظر قرارمی‌دهد بلکه به افق‌های دوردست نیز می‌اندیشد. به همین دلیل سیاست‌های اجرایی مرتبط با حوزه مدیریت بحران نیز باید از بالندگی و پویایی برخوردار باشند تا ظرفیت بازدارندگی کشور در قبال تهدیدات نوظهور افزایش یابد تا بتواند برنامه‌های دشمنان را برای مقابله با نظام جمهوری اسلامی ایران با شکست روبرو کند (رشوند، ۱۳۹۵).

۳-۲. نقش تحول صنعت بیمه در تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

به نقل از «آلفرد مارشال» اقتصاددان مشهور در کتاب اصول علم اقتصاد: «بیمه بهایی است، برای رهایی از عدم اطمینان». ارتقاء و پیشرفت صنعت بیمه، ارتباط مستقیمی با رشد و توسعه اقتصادی و افزایش مبادلات و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها دارد. صنعت بیمه به عنوان یک نهاد سرمایه‌گذار و تعهدش در قبال خسارات وارده می تواند تأثیر بسزایی بر اقتصاد کلان و رشد اقتصادی کشور داشته باشد و از آنجایی‌که یکی از اثرات مهم اقتصادی بیمه، حفظ ثروت جامعه و ثروت ملی است، اشخاص و نهادها ضمانت اموال و تأسیسات خود را با پرداخت حق بیمه مستمر، به شرکت‌های بیمه واگذار می‌کنند. بنابراین با افزایش ضریب بیمه از طریق گسترش فرهنگ بیمه و تنوع‌بخشی به بسته‌های بیمه‌ای، فعالان اقتصادی وارد عرصه جدیدی از سرمایه‌گذاری‌ها می‌شوند و این سرمایه‌گذاری‌های جدید موجب

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

توسعه و رشد اقتصادی در کشور خواهد شد و این امر فقط در صورتی محقق خواهد شد که سرمایه‌گذار بداند خطری سرمایه او را تهدید نخواهد کرد و در این شرایط است که می‌تواند ریسک خطر را کاهش دهد (بینا، ۱۳۹۵).

افزایش ضریب نفوذ و تنوع‌بخشی به محصولات بیمه‌ای، ارتقاء کمی و کیفی سرمایه انسانی در بیمه مرکزی و صنعت بیمه از جمله مهمترین انتظارات مردم، سازمان‌های مردم‌نهاد، وزارتخانه‌ها و... از صنعت بیمه می‌باشد. همچنین: استفاده از توانمندی‌ها در جهت ایفای نقش نظارتی و تنظیم‌گری و خروج از تصدی‌گری، سود بردن از فضای پسابرجام برای گسترش تعاملات بین‌المللی و حضور صنعت بیمه کشور در محیط بین‌المللی، گسترش فضای رقابتی در صنعت بیمه، برای افزایش تولید داخلی، از جمله راهبردهای پیش‌روی صنعت بیمه برای افزایش سرمایه‌گذاری در داخل کشور می‌باشد و باید خاطر نشان کرد که وجود مخاطرات و پوشش ندادن مناسب سرمایه‌گذاری‌ها با استفاده از محصولات متنوع بیمه‌ای، تمایل به سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد، که می‌تواند به عنوان یکی از آفات اقتصاد مقاومتی از آن یاد کرد (طیب‌نیا، ۱۳۹۵).

با توجه به محوری بودن بیمه در مسئله اقتصاد مقاومتی و حمایت‌هایی که این صنعت می‌تواند در بخش خصوصی و دولتی اعمال کند می‌توانیم انتظار بهبود و تحول در اوضاع اقتصادی را داشته باشیم، اما باید خاطر نشان کرد که بیمه تنها یک قسمت از کار بوده و نوشدارو برای کلیه مسائل و مشکلات اقتصادی نمی‌باشد و سایر مسائل (اقتصاد تک محصولی، تورم، تغییرات شکننده در نرخ ارز و...) نیز باید با نگاهی دوربرد و توجه به چشم‌انداز ۱۴۰۴ مورد بررسی قرار گیرند.

۳-۳. تأمین اجتماعی و نقش آن در اقتصاد مقاومتی

هرچند تعاریف مختلفی را می‌توان برای تأمین اجتماعی بیان کرد ولی تعریف عامی که بتوان ارائه داد، این است: تأمین اجتماعی حمایتی است که جامعه از طریق مجموعه‌ای از معیارهای عمومی در برابر آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی که به دلایل بی‌مهری، بیکاری، بارداری، حوادث ناشی از کار، سالمندی، فوت و... برای اعضای خود تدارک می‌بیند (مؤسسه تأمین اجتماعی، ۱۳۸۸). سازمان تأمین اجتماعی جهت حفظ کیان صندوق خود و حفظ سرمایه‌های بیمه شدگان ناگزیر به

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی است تا به حفظ ارزش وجوه سازمان و افزوده کردن آن دست یابد. از این رو سازمان تأمین اجتماعی با ورود به عرصه سرمایه‌گذاری، در زمره بزرگترین بنگاه‌های اقتصادی کشور درآمده است که در بیش از ۱۰۰ شرکت سهام دارد و در حدود ۱۵ درصد از سهام شرکت‌های موجود در بورس متعلق به سازمان تأمین اجتماعی است. از این‌رو سازمان تأمین اجتماعی بی‌شک نقش بسیار تأثیرگذاری در عرصه‌های مختلف اقتصادی کشور داراست، که از طریق سرمایه‌گذاری خود می‌تواند در ایجاد اشتغال و در نتیجه رشد اقتصادی تأثیرگذار باشد (کریمی و کریمی، ۶: ۱۳۹۳).

همچنین زارع و اسدی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان رابطه تأمین اجتماعی و توسعه اقتصادی_اجتماعی در ایران، به بررسی رابطه بین هزینه‌های سازمان تأمین اجتماعی و توسعه اقتصادی ایران با استفاده از مدل رگرسیون پرداخته‌اند. نتایج حاصل از برآورد مدل‌های مختلف رگرسیونی حاکی از آن است که، از یکسو هزینه‌های تأمین اجتماعی اثر مثبتی بر رشد اقتصادی در ایران داشته است ولی میزان اثربخشی آن از نیروی کار و سرمایه کمتر است، از سوی دیگر، توسعه تأمین اجتماعی با کاهش فقر همراه بوده اما به علت محدودیت بودجه و اثرات شدیدتر عواملی همچون تورم، تأثیر مطلوب آن معنی‌دار نبوده است.

۳-٤. مدیریت جهادی

هر انقلاب یا تغییر گسترده مترادف با معنای انقلاب در طول تاریخ، نیاز به راهبردها و نرم‌افزارهای ویژه خود برای تغییر جهت‌ها، استفاده از فرصت‌ها، نهادینه‌سازی نگاه‌ها و تعیین وضعیت مطلوب برای رسیدن به اهداف آرمانی‌اش را دارد. انقلاب اسلامی نیز از این قاعده مستثنی نبوده و امام خمینی (ره) و یاران همراهش، پایه‌گذار نگاهی نو به سبک اداره و مدیریت کشور و ترویج و تثبیت فرهنگ انقلاب اسلامی در عرصه‌های مختلف بوده‌اند (لطیفی و سعدآبادی، ۳: ۱۳۹۳). یکی از اصطلاحاتی که در سال‌های اخیر برای تشریح مدیریت کارآمد مبتنی بر توانمندی‌های بومی توسط مقام معظم رهبری به کرات مورد استفاده قرار می‌گیرد «سبک مدیریت جهادی» است (مقیمی، ۱۳۹۵: ۵ ـ ۸). همچنین خود کلمه جهاد از ماده «ج ه د» به معنای مشقت است (ابن فارس‌بن زکریا، ۱۳۹۰، ج ۱: ۴۸۶).

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

آیت‌الله خامنه‌ای «مفهوم جهاد» را این‌گونه تبیین می‌نماید: جهاد یک بار معنایی ویژه‌ای دارد. هر تلاشی را نمی‌شود گفت جهاد. در جهاد حضور و رویارویی با دشمن مفروض است. انسان یک تلاشی می‌کند، دشمنی در مقابل او نیست؛ این جهاد نیست. اما یک وقت شما می‌خواهید یک تلاشی را انجام دهید که به‌خصوص یک دشمنی سینه به سینه شما ایستاده است؛ این می‌شود جهاد (مقیمی، ۱۳۹۵: ۴۹۰). این رویکرد دارای دو مؤلفه اصلی می باشد:

الف) مدیریت: مدیریت فرایند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی سازماندهی بسیج منابع و امکانات هدایت و کنترل است که برای دستیابی به اهداف سازمانی و براساس نظام ارزشی مورد قبول صورت می‌گیرد (رضائیان، ۱۳۹۳). همچنین برخی دیگر معتقدند: مدیریت عبارت است از علم و هنر متشکل و هماهنگ کردن، رهبری و کنترل فعالیت‌های دسته جمعی برای نیل به هدف‌های مطلوب با حداکثر کارایی.

ب) جهاد: در قرآن کریم گاهی بحث از قتال شده است مانند آیه واجب شدن نبرد با مشرکین که می‌فرماید "کُتِبَ عَلَیکُم الْقِتال" (بقره؛ ۲۴۶) و گاهی بحث جهاد مطرح گردیده است: "وَ جاهِد وا فِی اللَّهِ حَقَّ جِهادِهِ" (حج؛ ۷۸) واژه قتال فقط به معنای مقابله نظامی و درگیری با دشمن است ولی واژه جهاد به معنای هرگونه کوشش در راه خدا و تلاش برای انجام نیکی‌ها است و قتال شعبه‌ای از جهاد است (تولایی و شکوه‌یار، ۱۳۹۳).

با توجه به موارد فوق، در یک تعریف جامع، مدیریت جهادی را می‌توان چنین تعریف کرد: مدیریتی در قبال هجمه دشمنان که با تمام توان به مقابله با آنان برخاسته و با رویکردی درون‌نگر در پی تهدیدزدائی و فرصت‌سازی جهت استفاده بهینه از موقعیت‌های ایجاد شده می‌باشد و تبدیل «تهدید به فرصت» را در سرلوحه اقدامات خود قرار می‌دهد؛ که نکات اصلی در تعریف فوق عبارتند از: ۱. وجود دشمن، ۲. توجه به پتانسیل‌های درونی و ۳. تبدیل تهدید به فرصت. مدیریت جهادی مجموعه‌ای از ویژگی‌ها که همراه با ساختار مدیریت علمی و ارزش‌های انقلابی و ولایتی که به عنوان

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

نیروی محرکه قوی برای فرار کشور از بحران شناخته می‌شود (پلشت و خنیفر[1]، ۲۰۱۵). تعهد به عنوان مهمترین جزء مدیریت جهادی شناخته می‌شود (پالچ و جیران[2]، ۲۰۰۷).

مدیریت جهادی به عنوان یکی از مشتقات مدیریت اسلامی با هدف قرب به خداوند و خدمت به مردم شناخته می شود. هدف از این نوع مدیریت کار در یک راه مناسب و باارزش برای به دست آوردن رضایت خداوند تا از این طریق رضایت درونی فرد حاصل شود (طباطبائی، تربتی و اسلامیان[3]، ۲۰۱۴).

۳-۵. خاستگاه فرهنگ اقتصاد مقاومتی (مصادیق)

در این مورد، به تهیهٔ خلاصه مطالعات و پژوهش‌هایی که درباره اقتصاد مقاومتی صورت گرفته، پرداخته‌ایم. بررسی شکلی و محتوایی پژوهش‌ها، تحلیل یافته‌ها، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری، به دلیل مراعات، اختصار فهرستِ تحقیقات انجام شده مرتبط با مصادیق اقتصاد مقاومتی در جدول (۱) ارائه می‌شود.

جدول ۱. مهم‌ترین شاخص‌های اقتصاد مقاومتی بر اساس الزامات مورد نیاز

ردیف	الزامات کوتاه‌مدت	الزامات میان‌مدت و بلندمدت	شاخص‌ها
۱	مدیریت منابع ارزی	کاهش وابستگی به نفت (اقتصاد ترمیمی)	اقتصاد ترمیمی: اقتصاد ترمیمی عبارت از اقتصادی است که در پی «مقاوم‌سازی»، «آسیب‌زدایی»، «خلل‌گیری» و «ترمیم» ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی است؛ در این به دنبال آن هستیم که با بازتعریف سیاست‌های نهادهای موجود، کاری کنیم که انتظارات ما برآورده شوند. مدیریت جهادی با درون‌زایی و تکیه بر توانمندی‌ها و ظرفیت‌های داخل کشور از طریق پیگیری سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در پی مقاوم‌سازی، بحران‌زدایی و ترمیم ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی خواهد بود.
۲	حرکت بر اساس طرح‌های برنامه‌ریزی شده و	اقتصاد دانش‌بنیان و مبتنی بر امور دانشی در کنار اقتصادمقاومتی	اقتصاد موازی: یعنی همان‌طور که انقلاب اسلامی با توجه به نیاز خود به نهاده‌هایی با روحیه و عملکرد انقلابی، اقدام به تأسیس نهادهایی مانند کمیته امداد، جهاد سازندگی، سپاه پاسداران و بنیاد مسکن نمود، امروز نیز باید برای تأمین اهداف انقلاب، این پروژه را ادامه داده و تکمیل کند؛ چرا که انقلاب اسلامی به اقتصاد مقاومتی و به نهاده‌سازی‌های مقاومتی

1. Palasht and Khanifar
2. Paluch and Jeiran
3. Tabatabaee,Torbati and Islamian

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

ردیف	الزامات کوتاه‌مدت	الزامات میان‌مدت و بلندمدت	شاخص‌ها
	دانشی	(اقتصاد موازی)	در اقتصاد نیاز دارد که چه بسا ماهیتاً از عهدهٔ نهادهایی رسمی اقتصاد برنمی‌آید. یعنی ما در کشورمان به « اقتصاد پریم» نیاز داریم.
۳	حمایت از تولید ملی، استفاده حداکثر از زمان، منابع و امکانات و مدیریت مصرف	مقاوم بودن اقتصاد (اقتصاد دفاعی)	اقتصاد مقاومتی متوجه «هجمه‌شناسی»، «آفند شناسی» و «پدافندشناسی» ما در برابر آن هجمه است؛ یعنی ما باید ابتدا بررسی کنیم که مخالفان ما حمله به اقتصاد ایران و اخلال در آن را چگونه و با چه ابزارهایی صورت می‌دهند. بنابراین، وقتی به اقتصاد مقاومتی دست یافتیم که ابزارها و شیوه‌های هجمهٔ دشمن را پیشاپیش شناخته باشیم و بر اساس آن‌ها، استراتژی مقاومت خود را علیه آنان تدوین و اجرا کنیم. بدیهی است تا آفند دشمن شناخته نشود، مقاومت متناسب با آن نیز طراحی و اجرا نخواهد شد.
۴	برنامه‌ها و امور اجرایی کشور	اصلاح نظام اقتصادی کشور با تکیه بر مردم (اقتصاد الگو «سرمشق»)	باید خاطر نشان کرد که اساساً اقتصاد مقاومتی یک رویکرد کوتاه‌مدتِ سلبی و اقدامی صرفاً پدافندی نیست؛ برخلاف سه تعریف قبلی که اقتصاد مقاومتی را یا پدافندی یا کوتاه‌مدت می‌دانستند، این رویکرد چشم‌اندازی کلان به اقتصاد جمهوری اسلامی ایران دارد و یک اقدام بلندمدت را شامل می‌شود. این تعریف هم که به نظر می‌رسد دور از دیدگاه‌های رهبر معظم انقلاب نیست، رویکردی ایجابی و دور اندیشانه دارد. در این رویکرد، ما در پی «اقتصاد ایده‌آلی» هستیم که هم اسلامی باشد و هم ما را به جایگاه اقتصاد اول منطقه برساند؛ اقتصادی که برای جهان اسلام، الهام‌بخش و کارآمد بوده، زمینه‌ساز تشکیل «تمدن بزرگ اسلامی» باشد. بدین معنا اساساً در پیشرفت الگوی اسلامی ایرانی، یکی از مؤلفه‌های مهم این الگو، می‌باید متضمن مقاومت و تحقق آن باشد. در این مقوله است که اقتصاد مقاومتی مشتمل بر کارآفرینی، ریسک‌پذیری و نوآوری می‌شود.

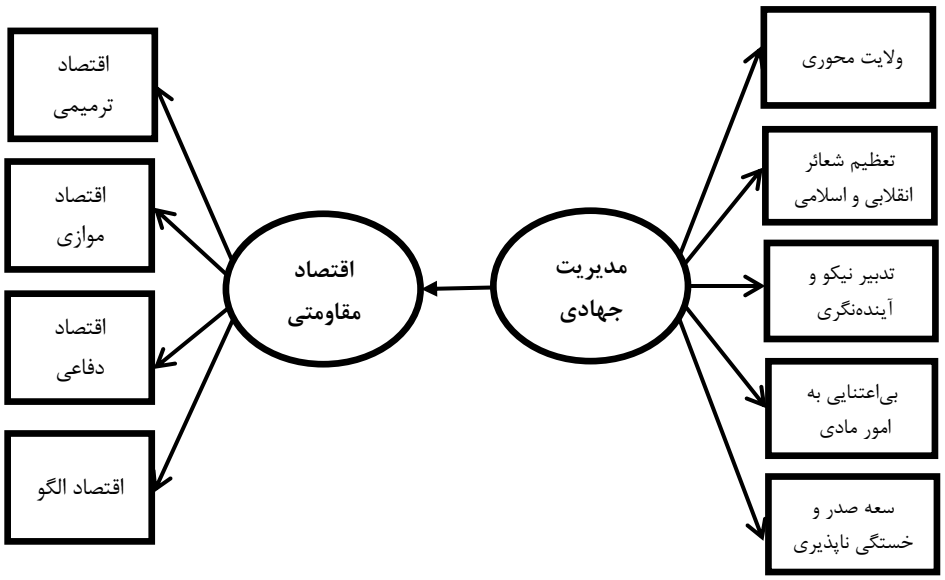
مأخذ: (عسگری، ۳: ۱۳۹۴) و (پیغامی، ۱۳۹۳: ۴۵-۵۱)

٤. مدل مفهومی پژوهش

تمام مطالعات تحقیقی بر یک چهارچوب مفهومی استوارند. مدل‌هایک چارچوب مفهومی یا نظری فراهم می‌آورند و می‌توانند نمایانگر مکانیسم یا ساختار تبیینی فرضیه‌وار باشند و هم‌چنین می‌توانند روشی برای سازماندهی نتایج پژوهش و ارائه آن باشند (پرهیزگار و آقاجانی افروزی،

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

۱۳۹۲). با مروری بر ادبیات تحقیق و پس از استخراج مفاهیم اولیه از متون معتبر دینی همچون: قرآن، نهج‌البلاغه، دررالکلم، تفسیر نمونه، و دیگر کتب روایی، و تحقیقات انجام گرفته در زمینه تحقیق، شاخص‌های مذکور برای مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی برای بررسی فرضیه‌های ارائه شده، در قالب مدل مفهومی تحقیق همراه با فرضیات آن، به صورت زیر ارائه شده است:

شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش

۱. فرضیه اصلی:

- مدیریت جهادی بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۲. فرضیات فرعی:

- ولایت محوری بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.
- تعظیم شعائر انقلابی و اسلامی بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.
- تدبیر نیکو و آینده‌نگری بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.
- بی‌اعتنایی به امور مادی بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.
- سعه صدر و خستگی‌ناپذیری بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

۵. روش تحقیق

از آنجایی که هدف پژوهش، تعیین روابط علّی میان مدیریت جهادی با اقتصاد مقاومتی در سازمان تأمین اجتماعی استان اصفهان می‌باشد، پژوهش پیش‌رو از نگاه هدف، توصیفی؛ از نگاه نوع استفاده، کاربردی؛ از جنبهٔ زمانی، مقطعی و از لحاظ شیوه اجرا، پیمایشی به شمار می‌رود. در این پژوهش در بخش استنباطی برای آزمون فرضیات و مدل از معادلات ساختاری مبتنی بر واریانس با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم افزارهای اس پی اس اس و حداقل مربعات جزئی استفاده می‌گردد. مدل‌یابی به کمک اسمارت پی ال اس در حوزه‌های متنوع از جمله حوزه علوم انسانی و اجتماعی کاربرد دارد. البته مزیت اصلی آن در این است که این نوع مدل‌یابی نسبت به لیزرل به تعداد کمتری از نمونه نیاز دارد مهمترین دلیل برتری این روش، برای نمونه‌های کوچک ذکر شده است. دلیل بعدی داده‌های غیر نرمال است که محققین در پژوهش‌ها با آن روبرو می‌شوند در حالی که نسل اول مدل‌سازی معادلات ساختاری که با نرم‌افزارهایی مثل لیزرل[1]، ای کی اس[2] و آموس[3] اجرا می‌شدند نیاز به تعداد نمونه زیاد داشتند. به طور نمونه بومسا و هوگلاند[4] (۲۰۰۱) تعداد ۲۰۰ به بالا را برای اجرای مدل‌های معادلات ساختاری توسط این نرم‌افزارها مناسب می‌دانستند (هنسلر[5]، ۲۰۰۹: ۲۹۱).

از طریق مدل‌یابی اسمارت پی‌ال‌اس می‌توان ضرایب رگرسیون استاندارد را برای مسیرها، ضرایب تعیین را برای متغیرهای درونی و اندازه شاخص‌ها را برای مدل مفهومی به‌دست آورد (ون وو[6]، ۲۰۱۰). در روش حداقل مربعات جزئی[7] برای سنجش بخش اندازه‌گیری که مربوط به پایایی و روایی ابزار پژوهش می‌باشد از آزمون‌های آلفاکرونباخ، پایایی ترکیبی، روایی همگرا استفاده شده است که در ادامه شرح داده شده است. پس از بررسی بخش اندازه‌گیری ابزار پژوهش

1. Lisrel
2. EQS
3. Amos
4. Boomsma & Hoogland
5. Henseler
6. Wen wu
7. PLS (Partial Least Square)

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

سپس به بررسی برازش کلی مدل برای تأیید و رد فرضیات استفاده می‌شود که در این پژوهش از برازش کلی مدل استفاده شده است و پس از آن‌که برازش کلی مدل مورد تأیید قرار گرفته است حال نوبت آن است که به بررسی فرضیات بپردازیم. که در فرضیات ۱تا ۶ از آماره تی استفاده شده است.

۵-۱. ابزار جمع‌آوری داده‌ها

در این پژوهش برای کسب اطلاعات پیرامون مبانی نظری و پیشینه تحقیقات انجام شده، داده‌های ثانویه از طریق مطالعه کتب، مقالات و پایان‌نامه‌های حوزه مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی جمع‌آوری شده‌اند. برای جمع‌آوری داده‌های اولیه نیز پرسشنامه طراحی شد. پرسشنامه یکی از متداول‌ترین ابزارهای گردآوری اطلاعات در پژوهش‌های پیمایشی است. هر پرسشنامه معمولاً عبارت است از مجموعه‌ای از پرسش‌های هدف‌مدار، که با بهره‌گیری از مقیاس‌های گوناگون، نظر، دیدگاه و بینش فرد پاسخگو را مورد سنجش قرار می‌دهد. ابزار اصلی سنجش در این پژوهش، پرسشنامه است که علاوه بر این‌که یکی از ابزارهای رایج در پژوهش‌های حوزه مدیریت و علوم انسانی است، روش مستقیم برای کسب داده‌های تحقیق در سطح وسیع نیز هست. ابزار جمع‌آوری داده‌های اولیهٔ میدانی، دو پرسشنامه استاندارد به صورت طیف پنج سطحی لیکرت می‌باشد. برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به ابعاد مدیریت جهادی از پرسش‌نامه‌ای مشتمل بر ۱۷ گویه، که پنج بعد ولایت‌محوری، تعظیم شعائر انقلابی و اسلامی، تدبیر نیکو و آینده‌نگری، بی‌اعتنایی به امور مادی و سعه صدر و خستگی‌ناپذیری را می‌سنجد، استفاده شده است؛ و برای جمع‌آوری داده‌های مرتبط با اقتصاد مقاومتی نیز از پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۱۲ گویه استفاده شده است که چهار مصداق اقتصاد ترمیمی، اقتصاد موازی، اقتصاد دفاعی و اقتصاد الگو (سرمشق) را می‌سنجد.

۵-۲. جامعه و نمونه آماری

با توجه به تعریف، یک جامعه آماری عبارت است از افراد یا واحدهایی که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند. معمولاً در پژوهشی جامعه مورد بررسی، یک جامعه آماری است که پژوهشگر مایل است درباره صفت (صفات) متغیر واحدهای آن به مطالعه بپردازد (سرمد و همکاران، ۱۳۹۲). نمونه عبارت است از تعدادی از افراد جامعه که صفات آن‌ها با صفات جامعه مشابهت دارد، معرف

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

جامعه باشد و از تجانس و همگنی افراد جامعه برخوردار باشند (حافظ نیا، ۱۳۸۸). در این تحقیق جامعه آماری را مدیران و نخبگان سازمان مرکزی تأمین اجتماعی استان اصفهان تشکیل می‌دهند، که تعداد آنها جمعاً ۷۵ نفر بوده (کلیه مدیران، کارشناسان ارشد و صاحب‌نظران سازمان) است و به دلیل محدود بودن جامعه آماری نمونه‌گیری بر اساس سرشماری انتخاب گردیده است و به همین تعداد پرسشنامه در میان آنان توزیع گردید که پس از پیگیری‌های فراوان ۷۴ مورد از آنها بازگردانده شد؛ اما به‌علت اینکه ۴ مورد از پرسشنامه‌ها فاقد اطلاعات کافی بود، کنار گذاشته شدند و در نهایت تجزیه و تحلیل اطلاعات بر اساس ۷۰ پرسشنامه باقی‌مانده (حجم نمونه)، صورت پذیرفت.

۵-۳. پایایی و روایی در روش حداقل مربعات جزیی

روایی پرسشنامه‌ها از طریق روایی همگرا و نظر اساتید تأیید گردید. پایایی در روش حداقل مربعات جزیی در دو بخش بررسی می‌شود: الف) بخش مربوط به مدل اندازه‌گیری. ب) بخش مربوط به مدل ساختاری (داوری و رضازاده، ۲۹: ۱۳۹۲). برای بررسی برازش بخش اول یعنی برازش مدل‌های اندازه‌گیری دو مورد استفاده می‌شود: پایایی شاخص، روایی همگرا. پایایی شاخص نیز خود توسط سه معیار مورد سنجش واقع می‌گردد:

آلفای کرونباخ؛ پایایی ترکیبی؛ ضرایب بار عاملی

آلفای کرونباخ: معیاری کلاسیک برای سنجش پایایی و سنجه‌ای مناسب برای ارزیابی پایداری درونی (سازگاری درونی) محسوب می‌شود. مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ بیانگر پایایی قابل قبول است. هر چند موس و همکاران (۱۹۹۸) در مورد متغیرهایی با تعداد سؤالات اندک، مقدار ۰/۶ را به عنوان سرحد ضریب آلفای کرونباخ معرفی کرده‌اند. بر این اساس، برابر با جدول (۲) مقادیر آلفای کرونباخ برای تمامی متغیرها از مقدار ۰/۷ بیشتر بوده و بیانگر پایایی قابل قبول است.

پایایی ترکیبی: از آن‌جایی که معیار آلفای کرونباخ یک معیار سنتی برای تعیین پایایی سازه‌ها می‌باشد، روش حداقل مربعات جزیی معیار مدرن‌تری نسبت به آلفای به‌نام پایایی ترکیبی به‌کار می‌برد. این معیار توسط ورتس و همکاران[1] (۱۹۷۴) معرفی شد. در صورتی که مقدار آن برای هر سازه بالای

1. Werts et al

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

۰/۷ شود، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل‌های انـدازه‌گیـری دارد. (نونـالی[1]، ۱۹۷۸). شـایان ذکر است که معیار پایایی ترکیبی در مدل‌سازی معادلات ساختاری معیـار بهتـری از آلفـای کرونبـاخ بـه‌شـمار مـی‌رود (وینـزی و همکـاران[2]، ۲۰۱۰). باعنایـت بـه مـوارد فـوق و بـا توجـه بـه جـدول (۲) مقدارتمامی متغیرها بیش از ۰/۷ هستند، که برازش مناسب مدل‌های اندازه‌گیری تأیید می‌شود.

سنجش بارهای عاملی: بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سـازه محاسبه می‌شوند که اگر این مقدار برابر و یا بیشتر از مقدار ۰/۴ شود (هالند[3]، ۱۹۹۹). مؤیـد ایـن مطلـب است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای انـدازه‌گیـری آن سـازه بیشـتر بـوده و پایایی در مورد آن مدل قابل قبول است. هر چند برخی نویسندگان مثل ریوارد و هاف (۱۹۸۸) عدد ۰/۵ را به عنوان مقدار ملاک بارهای عاملی ذکر نموده‌اند. با توجه به جدول (۲) مقادیر بارهای عاملی تمامی گویه‌ها بیش از ۰/۵ است. در نتیجه پایایی مدل از هر نظر مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول ۲. آلفای‌کرونباخ، ضریب پایایی و میانگین واریانس استخراج شده

متغیر	میانگین‌واریانس استخراج شده	پایایی ترکیبی	آلفای‌کرونباخ
	بزرگتر از ۰/۵	بزرگتر از ۰/۷	بزرگتر از ۰/۷
مدیریت جهادی	۰/ ۸۲۴	۰/۹۱۹	۰/۹۴۳
ولایت محوری	۰/۸۱۱	۰/۹۲۷	۰/۸۷۸
تعظیم شعائر انقلابی و اسلامی	۰/۷۳۶	۰/۹۱۷	۰/۸۸
تدبیر نیکو و آینده نگری	۰/۶۶۷	۰/۸۵۷	۰/۷۵
بی‌اعتنایی به امور مادی	۰/۷۱۷	۰/۹۰۹	۰/۸۶۴
سعه صدر و خستگی‌ناپذیری	۰/۸۱۵	۰/۹۲۹	۰/۸۸۶
اقتصاد مقاومتی	۰/۷۷۳	۰/۸۶۵	۰/۸۸۵
اقتصاد ترمیمی	۰/۶۸۰	۰/۸۶۴	۰/۷۶۴

1. Nunnally
2. Vinzi et al
3. Hulland

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

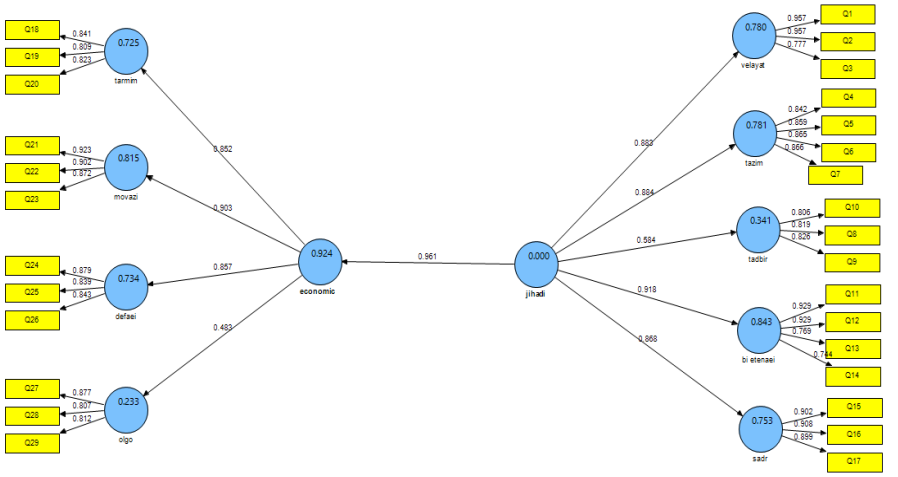
متغیر	میانگین‌واریانس استخراج شده	پایایی ترکیبی	آلفای‌کرونباخ
	بزرگتر از ۰/۵	بزرگتر از ۰/۷	بزرگتر از ۰/۷
اقتصاد دفاعی	۰/۷۲۹	۰/۸۸۹	۰/۸۱۴
اقتصاد موازی	۰/۸۰۸	۰/۹۲۶	۰/۸۸۱
اقتصاد الگو	۰/۶۹۳	۰/۸۷۱	۰/۷۸۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق

روایی همگرا: روایی همگرا دومین معیاری است که برای برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش حداقل مربعات جزئی به کار برده می‌شود. معیار میانگین واریانس استخراج شده نشان‌دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است. به بیان ساده‌تر میانگین استخراج شده میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد که هر چه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است (بارکلی و همکاران[1]، ۱۹۹۵). فورنل و لارکر[2] (۱۹۸۱) معیار میانگین واریانس استخراج شده را برای سنجش روایی همگرا معرفی و مقدار بحرانی را عدد ۰/۵ بیان داشتند؛ بدین معنی که مقدار میانگین واریانس استخراج شده بالای ۰/۵ روایی همگرای قابل قبول را نشان می‌دهند. با توجه به موارد گفته شده و جدول (۲) مقادیر تمامی میانگین واریانس استخراج شده از ۰/۵ بیشتر بوده و در نتیجه مدل آورده شده در این پژوهش از روایی همگرایی‌مناسبی‌برخورداراست.

1. Barclay et al.
2. Fornell & Larcker.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

شکل ۲. ضرایب بارعاملی گویه‌ها

٤-٥. برازش کلی مدل

برازش کلی مدل شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی تنها از یک معیار به نام GOF استفاده می‌شود. این معیار از طریق فرمول زیر به دست می‌آید:

$$GOF=\sqrt{\overline{communality}}\times\sqrt{\overline{R^2}} \qquad (1)$$

به طوری که $\overline{COmmunalities}$ نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه می‌باشد و $\overline{R^2}$ نیز مقدار میانگین مقادیر R Squares سازه‌های درون‌زای مدل است.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

جدول ۳. مفروضات برازش کلی مدل

سازه	Communality	R Squares
مدیریت جهادی	۰/۵۳۷	-
ولایت مداری	۰/۸۱۱	۰/۶۲۹
شعار انقلابی و اسلامی	۰/۷۳۶	۰/۵۷۴
تدبیر نیکو	۰/۶۶۷	۰/۲۲۷
بی‌اعتنایی به دنیا	۰/۷۱۷	۰/۶۰۳
سعه صدر	۰/۸۱۵	۰/۶۱۳
اقتصاد مقاومتی	۰/۴۶۱	۰/۴۲۶
اقتصاد ترمیمی	۰/۶۸۰	۰/۴۹۳
اقتصاد موازی	۰/۸۰۸	۰/۶۵۹
اقتصاد دفاعی	۰/۷۲۹	۰/۵۳۴
اقتصاد الگو	۰/۶۹۳	۰/۱۵۵
میانگین	۰/۶۹۵	۰/۴۹۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق

$$GOF = \sqrt{\overline{communality}} \times \sqrt{\overline{R^2}} \qquad GOF = \sqrt{./695 \times ./491} = ۰/۵۸۴ \qquad (۲)$$

وتزلس[1] و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵، ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی نموده‌اند. بنابراین حاصل شدن ۰/۵۸۴ برای GOF نشان از برازش کلی قوی مدل دارد.

۵-۵. بررسی ضرایب معناداری Z مربوط به هر یک از فرضیه‌ها

خروجی مدل با استفاده از دستور Bootstrapping که در شکل شماره (۲) آمده است، نشان می‌دهد که ضریب معناداری میان متغیرهای مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی (۱۲۳/۴۷۶) از ۱/۹۶±

1. Wetzels

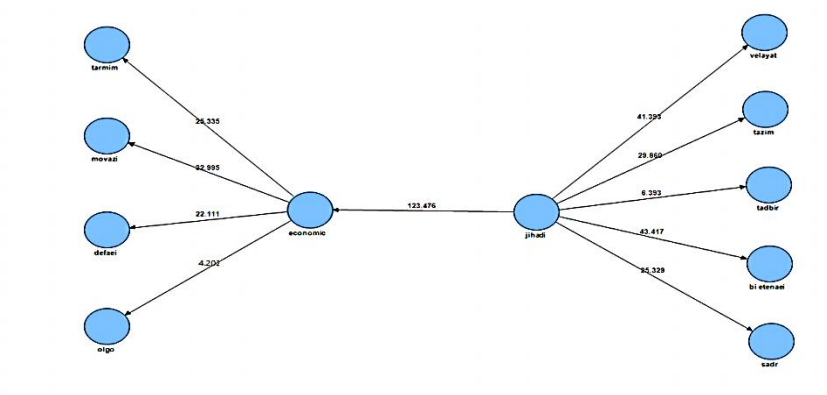
[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

بیشتر است. این مطلب حاکی از معنی‌دار بودن تأثیر مستقیم مدیریت جهادی بر اقتصاد مقاومتی در سطح اطمینان ۹۵ % می‌باشد و فرضیه اصلی پژوهش تأیید می‌شود.

جدول ۴. نتیجه فرضیه اصلی

مسیر	ضریب مسیر	آماره t	نتیجه فرضیه
مدیریت جهادی ⇦ اقتصاد مقاومتی	۰/۹۶۱	۱۲۳/۴۷۶	تأیید

مأخذ: یافته‌های تحقیق

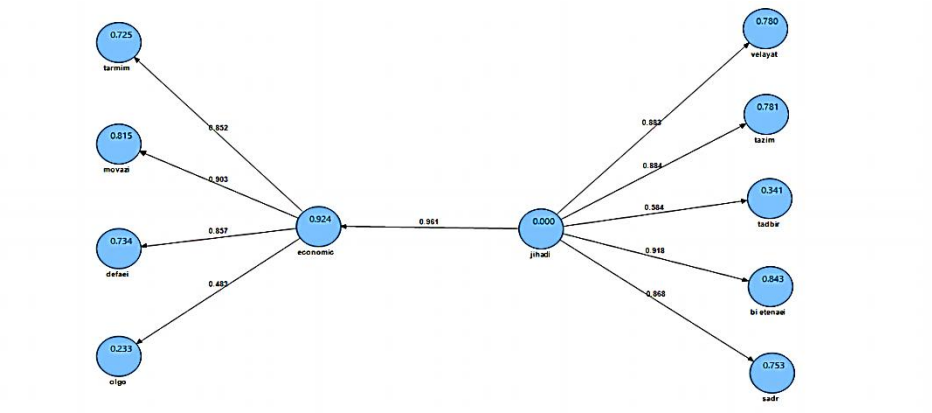

شکل ۳. ضریب معناداری

۵-۶. بررسی ضرایب استانداردشده مسیرهای مربوط به فرضیه اصلی

بعد از بررسی معنادار بودن تأثیر مستقیم مدیریت جهادی بر اقتصاد مقاومتی، شدت این تأثیرات بررسی شده است. ضریب استاندارد شده مسیر میان متغیر مدیریت جهادی با اقتصاد مقاومتی ۰/۹۶ بیان‌گر این مطلب است که مدیریت جهادی به میزان ۹۶ درصد از تغییرات متغیر اقتصاد مقاومتی را به طور مستقیم تبیین می‌کند.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

شکل ۴. ضریب مسیر

۵-۷. نتایج مربوط به فرضیه‌های فرعی پژوهش

برای آزمودن فرضیه‌ها از اعداد معناداری تی استفاده می‌شود. در صورتی که مقدار قدر مطلق این اعداد از ۱/۹۶ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. همان‌طور که در جدول (۵) مشخص است، ضریب مربوط به مسیر، از مقدار ۱/۹۶ بیشتر است که معنادار بودن این مسیر و مناسب بودن مدل ساختاری را نشان می‌دهد. در این پژوهش مطابق با جدول زیر تمام فرضیه‌های فرعی تأیید می‌گردد.

جدول ۵. نتایج فرضیه‌های فرعی تحقیق

فرضیه	ضرایبt	ضریب مسیر	نتیجه
ولایت محوری بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.	۳/۶۵۱	۰/۲۲۹	تأیید
تعظیم شعائر انقلابی و اسلامی بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.	۳/۴۸۵	۰/۲۰۱	تأیید
تدبیر نیکو و آینده نگری بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.	۲/۵۲۰	۰/۱۱۳	تأیید
بی اعتنایی به امور مادی بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.	۴/۴۹۶	۰/۳۲۹	تأیید
سعه صدر و خستگی‌ناپذیری بر اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.	۳/۶۲۱	۰/۲۴۶	تأیید

مأخذ: یافته‌های تحقیق

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

٦. بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاصل تلاش شد تا خلأ تئوریک بین مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی که در پژوهش‌های پیشین مورد اغماض قرار گرفته است و همچنین تأثیری که هریک از مؤلفه‌های مدیریت جهادی می‌تواند بر تحقق اقتصاد مقاومتی داشته باشد در صنعت بیمه به تصویر کشیده شود.

نتایج به‌دست آمده، نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی ۹۶ درصد می‌باشد و مؤید این مطلب است که مدیریت جهادی (متغیرمستقل) به میزان ۹۶ درصد از تغییرات اقتصاد مقاومتی (متغیر وابسته) را تشریح می‌نماید یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهشگرانی از جمله زمانی (۱۳۹۵)، پورصادق و ذاکری (۱۳۹۴)، غریب و همکاران (۱۳۹۵)، بنیادی (۱۳۹۴) و سیری و خنیفر (۲۰۱۵) هم‌خوانی دارد. این به معنای ارتباطی است که بین دو مقوله مهم و تأثیرگذار مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی برقرار می‌باشد؛ که مکمل یکدیگر بوده و با بهره‌مندی کامل از توانائی‌های داخلی و اتکاء روزافزون بر نیروهای بومی، همچنین تکیه بر مؤلفه‌هایی همانند ولایت‌محوری، تعظیم شعائر اسلامی_انقلابی و... می‌توان به به پیشرفت کشور و پیشبرد اهداف در راستای برنامه پنجم توسعه امیدوار بود.

رهبری معظم بر این مطلب وقوف کامل دارد که اگر مردم حماسه و حرکتی را آغاز کنند، لازم است که مدیران و رهبرانی باشند تا این حرکت و توان و حماسه را جهت‌دهی کنند تا از هر گونه هرزروی و بدروی جلوگیری به عمل آید. اینجاست که خواهان مدیریت جهادی می‌شود که می‌بایست در مسئولان ایجاد و یا تقویت شود. وقتی بخواهیم روحیه جهادی مردم را مدیریت کنیم لازم است خود مدیران و مسئولان از این روحیه جهادی برخوردار باشند. بنابراین، اگر حرکت جهادی مردم با مدیریتی همراه شود که تنها به اسقاط تکلیف می‌اندیشد نه به ایثارگری یا نومید است درحالی که مردم امیدوار، چنین مدیریتی نمی‌تواند از فرصت به دست آمده بهره گیرد و پیشرفت را رقم زند. اینجاست که ایشان روحیه جهادی را لازم می‌شمارد نه روحیه‌ای که مبتنی بر اسقاط تکلیف است. ایشان می‌فرماید: «اگر ما بخواهیم این حرکت عظیم اقتصادی در کشور انجام بگیرد یک الزاماتی هم دارد. اولاً روحیه جهادی لازم است. ملت ما از اول انقلاب تا امروز در هر جائی که با روحیه جهادی وارد میدان شده، پیش رفته؛ این را ما در دفاع مقدس دیدیم، در جهاد سازندگی

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

دیدیم، در حرکت علمی داریم مشاهده می‌کنیم. اگر ما در بخش‌های گوناگون، روحیه جهادی داشته باشیم؛ یعنی کار را برای خدا، با جدیت و به صورت خستگی‌ناپذیر، انجام دهیم- نه فقط به عنوان اسقاط تکلیف_بلاشک این حرکت پیش خواهد رفت[۱].»

همان‌گونه که اشاره شد، هدف از اجرای اقتصاد مقاومتی در کشور، ایجاد ثبات اقتصادی و توانمندسازی همه‌جانبه در مقابل مشکلات داخلی و فشارهای خارجی است. اجرایی کردن صحیح و دقیق اقتصاد مقاومتی، می‌تواند کشور را در برابر مشکلات و تهدیدهای خارجی مصون نگاه دارد. هم‌چنین با استفاده از مدل مدیریت جهادی که مبتنی بر تلاش مضاعف و به کارگیری تمامی ظرفیت‌هاست، می‌توان به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی برای تحقق اقتصاد مقاومتی کوشید. اقتصاد مقاومتی به عنوان یک حرکت جهادی، منحصر به زمان تحریم و جنگ نیست، بلکه ایجاد و توسعه یک ساختار توانمند برای توسعه اقتصاد ملی است. نکته اساسی که در اقتصاد مقاومتی شایان ذکر است بحث مردم بنیاد بودن آن است، یعنی اقتصاد دولتی صرف نیست، بلکه اقتصادی است که با اراده مردم، سرمایه مردم و حضور مردم و تلاش‌های مردم تحقق پیدا کرده و پیشرفت می‌کند. همین موضوع نشان می‌دهد که چرا بهترین مدل پیاده‌سازی و تحقق اقتصاد مقاومتی در سایه مدیریت جهادی تعریف می‌شود. زیرا که مهمترین رکن جهادی همانطور که بیشتر هم به آن اشاره شد، مردمی بودن و مشارکتی بودن آن است.

پیشنهادات زیر جهت تحقق اهداف مدنظر اقتصاد مقاومتی ارائه می‌گردد:

۱. گسترش خصوصی‌سازی در راستای اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و خروج اقتصاد از دستان دولت، جهت تحقق اهداف مدنظر اقتصاد مقاومتی؛

۲. جلوگیری از وابستگی به اقتصاد تک محصولی (نفت) و حمایت از تولید و صادرات محصولات دانش‌بنیان، که یکی از اصول اساسی مدنظر در اقتصاد مقاومتی می‌باشد؛

۳. مشارکت هرچه بیشتر مردم در امور اقتصادی و تشویق آنان برای تمرکز بر سرمایه‌ها و توانمندی‌های داخلی جهت استفاده بهینه از منابع و امکانات؛

---

۱. بیانات در جمع زائران حرم رضوی، ۱ فروردین ۱۳۹۰

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

۴. فرهنگ‌سازی در راستای مصرف مایحتاج و مواد اولیه و پرهیز از رواج فرهنگ غربیِ مصرف‌گرایانه در میان مردم.

۵. استفاده روز افزون از ضرورت‌ها و بایدهای مدیریت جهادی و همچنین مدیران جهادی در راستای اصلاح امور اقتصادی و معیشتی مردم و برداشتن گام‌های مؤثر در تحقق اقتصاد مقاومتی به معنای واقعی کلمه.

۶. انگیزه‌آفرینی، مبتنی بر پاداش‌های مادی و معنوی و تغییر باور افراد جامعه نسبت به کار و مادیات و تغییر ارزش‌های جامعه نسبت به کار، همچنین معرفی کار به عنوان ارزش فراتر، در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی با نگاهی کلان و یک برنامه‌ریزی راهبردی و آینده‌نگر، در راستای دستیابی به اهداف موردنظر.

باید خاطر نشان کرد که اقتصاد مقاومتی به معنی انفصال و قطع رابطه با دنیا نیست، بلکه هدف از اقتصاد مقاومتی ابتدائاً تکیه بر توانمندی‌های داخلی بوده که باید در کنار این کار بر پتانسیل‌ها و اقتضائات در رابطه با سایر کشورها نیز تمرکز داشت و با قطع وابستگی خود به اقتصاد تک‌محصولی و نفت به تولید و صادرات جایگزین از قبیل محصولات دانش‌بنیان، جذب سرمایه‌گذاران خارجی با پوشش بیمه‌ای قوی و سایر مواردی که کمک‌کننده و آسیب‌زدا از اقتصاد کشور هستند، روی آورد.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

منابع

قرآن کریم

ابراهیم‌زاده، عیسی، محمد اسکندری ثانی و صغری رمضان‌پور (۱۳۹۵)، "راهبرد تعدیل فقر با رویکرد اقتصاد مقاومتی، مطالعه موردی: شهر تهران"، *فصلنامه جغرافیا و توسعه*، شماره۴۴، صص۲۴-۱.

ابن فارس بن زکریا، احمد (۱۳۹۰)، *معجم مقائیس اللغه*، چاپ سیزدهم، ترجمه: قم، دفتر تبلیغات اسلامی: انتشارات مرکزی.

اصغری، محمود (۱۳۹۳)، "خانواده و نقش آن در اقتصاد مقاومتی"، *فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی اسلامی*، سال بیستم، شماره سوم (پیاپی۱۰۲)، صص ۹۵-۷۹.

امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، (۱۳۹۲)، "سیاست های ابلاغی اقتصاد مقاومتی"، *مجله: نامه اتاق بازرگانی*، سال هشتاد و پنجم، شماره ۸۶، ۲ صفحه

آقاجانی افروزی، علی اکبر؛ پرهیزگار، محمدمهدی و علی ربیعی (۱۳۹۲)، *روش‌شناسی تحقیق پیشرفته در مدیریت با رویکرد کاربردی*، تهران: دانشگاه پیام نور.

بنیادی، علی و محمد حسن کامفیروزی (۱۳۹۳)، "بررسی تأثیر مدیریت جهادی بر استقرار اقتصاد مقاومتی با روش ویکور فازی"، *فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت فردا*، سال سیزدهم، شماره ۴۴، صص ۱۰۴ – ۹۱.

بیانات مقام معظم رهبری در جلسه تبیین سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲/۱۲/۲۰)

بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی (۱۳۹۳/۱/۱).

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان (۱۳۹۵/۵/۱۶).

بینا (۱۳۹۵)، سایت خبری هاتف‌نیوز، قابلیت دستیابی در ۲۵ فروردین ۹۵، ساعت ۱۵: ۲۴. قابل دسترس در سایت: http://daneshgahnews.com/0fa17729idcontent.htm

پورصادق، ناصر و زهرا ذاکری قزاآنی (۱۳۹۴)، "تأثیر مدیریت جهادی بر اثربخشی سازمان، در سه بعد رهبر، پیرو و زمینه"، *فصلنامه پژوهش های منابع انسانی دانشگاه جامع امام حسین (ع)*، سال هفتم، شماره۴، صص ۱۱۶-۹۵.

پیغامی، عادل (۱۳۹۳)، *درس گفتارهای اقتصاد مقاومتی*، چاپ دوم، تهران، انتشارات بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

تولایی، روح اله و سجاد شکوهیار (۱۳۹۳) " ارزیابی مؤلفه‌های مدیریت جهادی بر عملکرد سازمانی با رویکرد کارت امتیازی متوازن" *چشم انداز مدیریت دولتی*، دوره ۵، شماره ۳، صص ۳۷-۱۵.

جامی، علیرضا؛ ایمانی مقدم، حمیدرضا و مجتبی تنها (۱۳۹۴)، راهبردهای افق روشن با رویکردی بر اقتصاد مقاومتی، چاپ اول، مشهد: انتشارات سخن گستر.

حافظ نیا، محمد رضا (۱۳۸۸)، *روش تحقیق در علوم انسانی*، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

تولایی، روح‌الله و سجاد شکوه‌یار (۱۳۹۳)، "ارزیابی مؤلفه‌های مدیریت جهادی بر عملکرد سازمانی با رویکرد کارت امتیازی متوازن"، *فصلنامه علمی- پژوهشی چشم انداز مدیریت دولتی*، شماره ۱۹.

زمانی، حسین (۱۳۹۵)، "مدیریت جهادی مدلی برای تحقق اقتصاد مقاومتی"، *دومین همایش ملی پژوهش های علوم مدیریت*، تهران: گروه پژوهشی بوعلی.

داوری، علی و آرش رضازاده (۱۳۹۲). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم افزار PLS*، چاپ دوم، تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.

رشوند، علی اکبر (۱۳۹۵). "مدیریت سیاسی، اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل"، قابل دسترسی در سایت اداره کل مدیریت بحران استانداری قزوین

http: //cm. ostan-qz. ir/content/ostan/special_reports

رضایی دوانی، مجید و مرتضی رضایی (۱۳۹۳)، "اقتصاد مقاومتی و صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی کشور (بند ۱۶ سیاست های ابلاغی اقتصاد مقاومتی) "، *فصلنامه اقتصاد و بانکداری اسلامی*، بهار ۹۳، شماره۶، صص ۱۶۸-۱۳۵.

رضائیان، علی (۱۳۹۳)، *مبانی سازمان و مدیریت*، تهران: انتشارات سمت.

زارع، بیژن و زاهد اسدی (۱۳۹۰)، "رابطه تأمین اجتماعی و رشد اقتصادی"، *پایان‌نامه کارشناسی ارشد اقتصاد*، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و الهه حجازی (۱۳۹۲)، *روش‌های تحقیق در علوم رفتاری*، تهران: نشر آگاه.

سمیعی‌نسب، مصطفی؛ یاسر سلیمانی و سعید عبدی (۱۳۹۵)، "مدل مفهومی مطلوب امنیت غذایی جمهوری اسلامی ایران در منظومه اقتصاد مقاومتی"، *فصلنامه آفاق و امنیت*، سال نهم، شماره سی‌ام، صص ۹۶-۶۵.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

طیب‌نیا، علی (۱۳۹۵)، "سندیکای بیمه‌گران ایران"، قابلیت دستیابی در ۸ خرداد ۹۵، کدخبر: ۴۱۷۶.
غریب، عباس؛ علی طالب، علی؛ عباسی، ستاره و اردشیر شیری (۱۳۹۵)، "بررسی تأثیر مدیریت جهادی بر آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها"، *دو فصلنامه علمی پژوهشی الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی*، دوره۴، شماره ۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۳۱-۴۶.
عسگری، آرزو (۱۳۹۴)، "اقتصاد مقاومتی"، منتشره در سومین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد در شرایط تحریم، بابلسر، شرکت پژوهشی صنعتی طرود شمال، صص ۱۲-۱.
کریمی، علی‌جواد و مریم کریمی (۱۳۹۳)، "نقش سازمان تأمین اجتماعی در تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی"، منتشر شده در دومین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد در شرایط تحریم در سال ۱۳۹۳.
لطیفی، میثم و حسن سعدآبادی (۱۳۹۳)، "پژوهشی پدیدار شناسانه برای فهم مدیریت جهادی"، *مجله علوم اجتماعی*، راهبرد فرهنگ، شماره ۲۸، صص ۱۲۲-۹۱.
معلمی، سید مهدی (۱۳۹۰)، "مفهوم و اصول اقتصاد مقاومتی در آموزه‌های اقتصاد اسلامی"، *فصلنامه معرفت اقتصادی*، شماره ۴.
مقیمی، سید محمد (۱۳۹۵)، "مبانی سازمان و مدیریت"، تهران: ناشر راه دان.
مقیمی، سید محمد (۱۳۹۵)، "اصول و مبانی مدیریت از دیدگاه اسلام"، تهران، انتشارات نگاه دانش، چاپ دوم همراه با ویرایش جدید.
مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۵)، "تفسیر نمونه"، تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، چاپ سوم.
مؤسسه پژوهشی تأمین اجتماعی (۱۳۸۸)، *تأمین اجتماعی و توسعه*، تهران: موسسه عالی پژوهش.
موسوی، سید علی (۱۳۹۴)، سایت خبری برکت، قابلیت دستیابی در ۵ اردیبهشت ۹۵، کد خبر: ۱۸۲۲، "کلید واژه اقتصاد مقاومتی".
نجفی، محمد حسن (۱۳۷۶)، *جواهر الکلام*، چاپ بیست و چهارم، قم: انتشارات مؤسسه نشر اسلامی.
امام علی (علیه السلام)، *نهج‌البلاغه*، کنترل و تصحیح: دکتر سید محمد شفیعی، حجت الاسلام محیطی، حجت‌الاسلام حسینی کوهساری (۱۳۹۴)، ترجمه: مرحوم محمد دشتی ، قم: انتشارات داریوش.
هزاوئی، سیدمرتضی و علی زیرکی حیدری (۱۳۹۳)، "اقتصاد مقاومتی؛ نماد مدیریت جهادی در اقتصاد سیاسی ایران"، *فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی*، سال یازدهم، شماره ۳۷، صص ۲۶-۹.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]

Barclay, D. ; Thompson, R. and C. Higgins (1995), "The Partial Least Squares (PLS) Approach to Causal Modeling: Personal Computer Adoption and Use an Illustration", *Technology Studies*, 2(2), pp. 285-309.

Briguglio, L. ; Cordina, G. ; Farrugia, N. and S. Vella (2006), Conceptualizing and Measuring Economic Resilience. Building the Economic Resilience of Small States, Malta: Islands and Small States Institute of the University of Malta and London: Commonwealth Secretariat, pp. 265-288.

Fornell, C. and D. Larcker (1981), "Evaluating Structural Equation Models with Unobservable and Measuring Error", *Journal of High Technology Management Reasearch*, 2(10), pp. 39-50.

Henseler, J. R. (2009), "The Use of Partial Least Squares Path Modeling in International Marketing", *Advances in International Marketing*, pp. 277 - 319.

Hulland, j. (1999), "Use of Partial Least Squares (pls) in Strategic Management Research. A Review of Four Recent Studies", *Strategic management journal*, 20(2), pp.195–204.

Moss, E. Rousseau, D. Parent, S. St-Laurent, D. and J. Saintonge (1988), *Corrlates of Attchment,dt School Age:Maternal Reported Stress*, New york: McGraw hill.

Nunnally, J. C. (1978), *Psychometric theory* (2nd ED.), New York: McGraw-Hill.

Ovans, Andrea. (2015), *What Resilience Means, and Why It Matters*. Harvard Business Review.

Palasht, M. S. and H. Khanifar (2015). Studying Managers' Performance Based on Jihadi Management Features. Intl. J, 22(3), pp. 29-57.

Paluch, M. and A. Jeiran (2007), *The Role of Jihad Management in Rural Development and Selfsufficiency in Agricultural Products*, Tehran: Farming Training.

Rivard, S. and S. Huff (1988), Factors of Success for End User Computing. *Communication of the ACM*, No. 31950, pp. 552-570.

Siri Palasht, M. and H. Khanifar (2015), Studying Managers' Performance Based on Jihadi Management Features, *The International Journal of Humanities*, 22(3), pp. 29-51.

Tabatabaee, S. S.; Torbati, S. E. and E. Islamian (2014), "Jihad Management Is the Necessity of Transformation in Banking System", *Singaporean Journal of Business, Economics and Management Studies*, 3(3) , pp. 37-42.

Vinzi, V. E.; Chin, W. W.; Henseler, J. and H. Wang (2010), *Handbook of Partial Least Squares: Concepts, Methods, and Applications. Vol. II of Computational Statistics*. Springer, Heidelberg, Dordrecht, London, New York.

Wen Wu, S. (2010), Linking Bayesian Networks and PLS Path Modeling for Causal Analysis Expert Systems with Applications, No. 37, pp. 134–139.

Werts, CE. Linn, RL. And KG. Joreskog (1974), "Intra Class Reliability Estimates; Testing Structural Assumptions", *Educational and Psychological Measurement*, 34 (1), p. 177.

Wetzels, A. (2009), *In e, Using Pls Path Mdeling for Assessing Hierarchical Construct Models*, mis quarterly.

[Downloaded from qjerp.ir on 2026-11-05]